

11.10.2022

Група 04. Історія України. Урок 35. Практичне заняття. Пропагандистський ідеал радянської людини та її повсякденне життя. Гісем 10 клас с. 160.

Практичне заняття. Пропагандистський ідеал радянської людини та її повсякденне життя

1. Пригадайте, яку мету революційних перетворень проголошували більшовики? 2. Що таке «воєнний комунізм»? 3. Що ми відносимо до повсякденного життя людини?

Мета: на підставі аналізу підготовлених повідомлень, презентацій та наведених джерел визначити, яким був ідеал радянської людини та якими були реалії повсякденного життя.

Завдання для підготовки до практичного заняття

Підготуйте повідомлення (презентації) на такі теми: 1) Про вплив радянської пропаганди на повсякденне життя представників різних верств населення України; 2) Екстремальні ситуації в житті радянської людини в 1920—1930-ті рр.

Хід заняття

1. Об'єднайтеся в малі групи за тематикою підготовлених повідомлень та обговоріть результати роботи над ними.

2. Представте класу спільні висновки, яких ви дійшли, працюючи в малих групах.

3. Ознайомтеся із запропонованим матеріалом і визначте, що нового ви дізналися на підставі їхнього аналізу відповідно до теми заняття.

Конструювання «нової людини» для потреб «нового суспільства» було серед пріоритетних політичних завдань більшовиків.

Радянська система формувала «нову людину» шляхом заперечення накопичених століттями духовних цінностей народу як морального, так і виховного плану. «Нова радянська людина» мала бути відданою цілям комуністичної партії й держави, вільною від моральних принципів буржуазного суспільства.

Прискорена економічна модернізація суспільства (індустріалізація, колективізація, урбанізація тощо) виступила каталізатором змін у соціальних відносинах, притаманних традиційному селянському суспільству. Реалізація сталінської індустріалізації потребувала значних матеріальних та людських ресурсів. Мобілізаційна економіка базувалася на

мобілізаційній свідомості; такий менталітет в умовах, коли світова революція відсувалася на невизначене майбутнє, міг сформуватися тільки в обстановці відчуття людиною постійної загрози — реальної і уявної, зовнішньої і внутрішньої.

Преса, радіо, музика, література розмовляли із громадянами в мирний час, як із солдатами на фронті, використовуючи чіткі команди, гасла, заклики, патріотичні настрої, календарні міфи, ставлячи акцент на колективістській основі нової держави. У пресі активно експлуатувався образ ідеального героя-будівельника нових радянських міст. «Нових людей» влада бачила як патріотично налаштовану масу (чоловіків, жінок, молодь, дітей), яка завжди готова на самопожертви, трудові подвиги, постійні зречення. Саме таких людей «тотальної працездатності» влада «поетизувала» та «міфологізувала».

«Нова людина» існувала переважно на сторінках книг, газет, журналів та на плакатних зображеннях. Композиційна структура плакатів часто нагадувала іконописні сюжети про рай та пекло. На плакатах безальтернативно виокремлювали «хороших» та «поганих» людей. Натруджені великі руки, кремезна статура підкреслювали уніфікованість й спрощеність образів чоловіків та жінок. На плакатах майже були відсутні зображення повноцінної родини. Вектор руху «направо» або «прямо» свідчив про рух до «щасливого майбутнього». Радянська влада пропагувала на плакатах нові образи жінок та чоловіків: жінка-товариш, жінка-активістка, жінка-ударниця, жінка-трактористка, селянка-колгоспниця, чоловік-активіст, чоловік-ударник тощо.

Наприкінці 1920-х рр. країну охопила атмосфера підозрілості та страху. Із ворогами боролися як на виробництві, так і у новостворених колгоспах.

Окрім формування атмосфери страху, пропаганда створювала образи нових прошарків суспільства: партійців, робітників, комсомольців, піонерів, активістів тощо із чітко закріпленими статусами в системі ієрархії влади. Суспільне начало мало в них домінувати над особистим у всіх сферах життя, вони мали не надавати значення побутовим умовам, головне місце в їхньому житті мала посісти самовіддана праця, навіть ціною власного здоров'я, життя, кохання. Інші «несвідомі» громадяни мали консолідуватися навколо них. Людей привчали до думки, що вони працюють в ім'я «світлого майбутнього». Ідея руху від безправного минулого до світлого майбутнього змушувала громадян «нової держави» розглядати важке сьогодення як тимчасове, перехідне явище в житті першого покоління будівників соціалізму. Розкішні палаци культури, клуби, парки культури та будинки відпочинку були свого роду образом прекрасного соціалістичного завтра, доступного вже сьогодні.

Селянство більшовицька влада вважала внутрішнім ворогом, вихованим дореволюційним суспільством, хіба що окрім найбідніших наймитів та батраків. Тому формування «нової сільської людини» передбачало переважно насильницькі методи. У найгіршій ситуації опинилися на селі «куркулі» були видумані для того, щоб через їх знищення залякати інших та отримати хліб для потреб держави.

Специфікою роботи більшовиків із сільським населенням у 1920—1930-х рр. було протиставлення інтересів одних прошарків іншим, залякування, цькування, навішування ярликів.

Протягом 1920-х — початку 1930-х рр. ідея створення «нової людини» особливо активно насаджувалися в суспільстві, зокрема серед молоді. Молоді люди значно краще сприймали пафос індустріального стрибка, швидше відгукувалися на масові освітянські кампанії, вірили новим міфам.

4. На основі плакатів опишіть пропагандистський ідеал радянської жінки.

Радянські пропагандистські плакати

5. Презентуйте класу найкращі з підготовлених до уроку повідомлень (презентацій).
6. Сформулюйте висновки відповідно до мети заняття.
7. Підготуйте до уроку узагальнення есе на теми: «Чи виправдана агресивна мілітаризація ціною мільйонів життів», «Як тоталітаризм торкнувся життя моєї родини».